

Infospot

De TOP 25 van de werkzame bestanddelen in de uitgaven in de ambulante sector van de verzekering voor geneeskundige verzorging in 2022

November 2023

De TOP 25 van de werkzame bestanddelen¹ vertegenwoordigen 34 % van de totale netto-uitgaven (dit zijn de totale geneesmiddelenuitgaven verminderd met het persoonlijk aandeel van de patiënt) voor de verplichte ziekteverzekering (eventuele terugstortingen in kader van 'art 81/111' overeenkomsten tussen de firma en RIZIV worden hier niet in mindering gebracht) en 19 % van het behandelingsvolume (DDD²). Ter verduidelijking: er bestaan naast deze 25 werkzame bestanddelen nog 701 werkzame bestanddelen waarvoor er een tegemoetkoming is door de verplichte ziekteverzekering in de ambulante sector.

De meest recente geneesmiddelen in deze TOP 25 zijn emicizumab, voor het eerst vergoedbaar in 2020 (middel tegen hemofilie dat gedeeltelijk de oude stollingsfactor VIII vervangt), een nieuw combinatiepreparaat tegen HIV van 2019: emtricitabine/tenofovirafenamide/bictegravir en een antidiabeticum van 2019 : semaglutide.

Anderzijds dateren 5 werkzame bestanddelen van vóór het jaar 2000.

We merken op dat omeprazol al in 1997 in de TOP 25 voorkwam (het eerste jaar waarin Farmanetgegevens beschikbaar waren).

Een speciaal geval is dat van de anti-influenzavaccins (griepvaccins). Dat deze molecule in 2020 in de TOP 25 verschijnt, is een gevolg van de COVID-19-crisis en de uitzonderlijke maatregelen van het RIZIV. De terugbetaling is zowel verhoogd (shift van categorie Cs naar B) als uitgebreid naar een grotere populatie (alle mensen die zijn geïdentificeerd als een risicopersoon, ongeacht hun leeftijd). Ook werd medio 2020 een prijsverhoging van de griepvaccins toegekend. In 2020 en 2021 kregen méér dan 2 miljoen patiënten het vaccin vergoed, tegenover 1,6 miljoen in de voorgaande jaren (+26%). In 2022 zijn de aantallen weer gedaald: 1,9 miljoen vaccins. De mogelijkheid die voor apothekers voortaan bestaat om het vaccin zelf voor te schrijven werd op grote schaal gebruikt: dit is het geval voor 69% van de vaccins die in 2022 werden afgeleverd.

1. Deze top 25 heeft enkel betrekking op de werkzame bestanddelen die door de open officina's worden afgeleverd.

2. Defined Daily Dose ; een groep deskundigen van de WHO definiëren per werkzaam bestanddeel een gemiddelde dagdosis (DDD) rekening houdend met de dosis die voor het geneesmiddel wordt gebruikt in zijn voornaamste indicatie bij een volwassene. Het gaat uiteraard om een meeteenheid en niet om een norm van goede praktijk.

Tabel 1: TOP 25 (2022)

Plaats netto-uitgaven RIZIV 2022	ATC	Werkzaam bestanddeel	Netto-uitgaven RIZIV 2022	DDD 2022	Aandeel van de specialisten in het volume	Aantal patiënten 2022	Toename nettobedrag 2021-2022	Jaar van de eerste vergoeding van het werkzaam bestanddeel	1ste jaar van verschijning in de TOP 25
1	B01AF02	APIXABAN***	90.309.027	31.381.019	18%	129.056	7.969.935	2012	2015
2	L04AB04	ADALIMUMAB***	89.120.624	4.941.930	100%	16.452	1.777.386	2004	2006
3	B02BX06	EMICIZUMAB***	74.202.381	63.247	94%	215	6.628.497	2020	2020
4	B01AF01	RIVAROXABAN***	68.948.283	26.544.315	20%	104.694	3.579.420	2009	2013
5	A02BC02	PANTOPRAZOL	66.644.313	260.683.487	15%	1.659.662	1.669.755	1997	2002
6	L04AC05	USTEKINUMAB	64.891.663	3.400.833	96%	4.671	7.824.239	2010	2016
7	B01AF03	EDOXABAN***	64.373.278	22.057.910	21%	87.187	9.111.461	2016	2018
8	A10BJ06	SEMAGLUTIDE	41.237.504	3.368.889	34%	45.023	17.019.609	2019	2021
9	L04AB01	ETANERCEPT	35.560.879	1.869.139	100%	6.959	-1.713.092	2002	2005
10	J05AR20	EMTRICITABINE, TENOFOVIR ALAFENAMIDE EN BICTEGRAVIR	33.709.141	1.181.157	72%	3.931	5.498.222	2019	2020
11	M05BX04	DENOSUMAB***	32.515.160	37.594.545	41%	60.584	584.442	2010	2013
12	C10AA05	ATORVASTATINE	29.847.394	268.731.690	15%	639.525	664.244	1998	1999
13	L04AC16	GUSELKUMAB	29.150.835	825.140	100%	2.888	2.344.225	2018	2021
14	A10BA02	METFORMINE	27.968.364	130.478.125	15%	626.764	2.480.139	1980*	2013
15	A10AE04	INSULINE GLARGINE	27.757.782	23.200.245	51%	97.277	-1.159.318	2004	2012
16	L04AB06	GOLIMUMAB	27.117.130	804.627	100%	2.648	779.240	2010	2015
17	A10BJ05	DULAGLUTIDE	26.834.628	9.170.456	30%	30.173	3.616.357	2016	2021
18	L04AC10	SECUKINUMAB	26.050.704	792.075	100%	3.168	631.152	2016	2018
19	A02BC01	OMEPRAZOL	25.870.762	127.816.063	13%	535.875	-571.923	1989	1997**
20	R03DX05	OMALIZUMAB	25.786.631	859.383	67%	4.239	-353.318	2006	2020
21	R03AK10	VILANTEROL MET FLUTICASONFUROAAT	25.609.634	22.796.310	22%	163.732	2.318.874	2014	2019
22	C09DX04	VALSARTAN MET SACUBITRIL***	24.488.127	5.938.226	33%	21.730	5.772.942	2016	2022
23	J07BB02	INFLUENZAVACCIN, GEZUIVERD ANTIGEEN	24.337.026	1.867.936	2%	1.846.878	-1.912.692	1989	2020
24	R03AK08	FORMOTEROL MET BECLOMETASON	23.957.223	24.889.620	19%	300.078	291.921	2008	2017
25	A10BK03	EMPAGLIFLOZINE***	23.422.016	15.259.302	23%	52.079	3.100.616	2015	2022
TOTAAL TOP 25			1.029.710.509	1.026.515.667		-	-	-	-

* 1980 of nog vroeger

**1997 is het eerste jaar waarin Farmanetgegevens beschikbaar waren; deze molecule zal waarschijnlijk vroeger in de TOP 25 verschenen zijn.

***Voor dit product kan de werkelijke kost voor het RIZIV lager zijn dan het hierboven vermelde bedrag als gevolg van financiële compensaties in verband met overeenkomsten afgesloten overeenkomstig art.81, 81bis/art.111, 112 of 113.

Bron: RIZIV – Farmanet

We zien een langetermijntrend in het type moleculen dat vertegenwoordigd is in de TOP 25. Steeds meer zijn het moleculen die tot het therapeutisch arsenaal van de specialisten behoren. In 2022 zijn er tien die voor meer dan 50% door specialisten worden voorgeschreven (% van het aantal DDD). In 2007 waren dat er maar vier en in 1997 slechts één.

Het is mogelijk om op basis van de databankgegevens het aantal patiënten te bepalen aan wie een bepaald werkzaam bestanddeel minstens éénmaal dat jaar werd afgeleverd³. Deze informatie geeft een ander beeld dan het volume uitgedrukt in DDD of in kost en laat ons toe om de moleculen te typeren volgens :

- de epidemiologie (aantal behandelde patiënten),
- de behandelingsduur (aantal DDD/patiënt),
- de behandelingskost per dag voor de ziekteverzekering (netto RIZIV-uitgaven/DDD).

8 moleculen van de TOP 25 worden slechts afgeleverd aan kleine groepen patiënten (minder dan 10.000 personen), voor langdurige behandelingen (vaak chronisch) met een hoge dagelijkse kost. Typische voorbeelden hiervan zijn de immunosuppressiva, behandelingen van hemofilie en behandelingen van HIV infecties.

Andere moleculen worden daarentegen voorgeschreven aan grote aantallen patiënten maar hebben, gelukkig voor het budget, relatief gezien een lagere dagelijkse kost. In deze groep zien we atorvastatine, metformine en twee protonpompinhibitoren (omeprazol en pantoprazol; deze laatste molecule wordt inmiddels aan 1,6 miljoen patiënten voorgeschreven, waardoor deze het molecule is dat, na het griepvaccin, aan het tweede grootste aantal patiënten wordt voorgeschreven).

Op de **eerste plaats** staat apixiban, één van de vier nieuwe orale anticoagulantia (NOAC's) waarvan er drie in de TOP 25 staan. De NOAC's hebben in 10 jaar tijd een belangrijke plaats ingenomen onder de anticoagulantia. Ze worden inmiddels gebruikt bij de meerderheid van de behandelingen (75% volgens het aantal DDD), naast de heparines (18%) en de vitamine K antagonist (7%).

De **tweede plaats** van de TOP 25 wordt ingenomen door adalimumab, een TNF-remmer die gebruikt wordt om inflammatoire processen bij zware aandoeningen af te remmen als de klassieke behandelingen niet helpen. Dit ondanks opeenvolgende belangrijke prijsverlagingen bij de markttoetreding van biosimilaren voor deze molecule. Adalimumab wordt in 46% van de gevallen voorgeschreven door reumatologen (vooral om reumatoïde polyarthritis te behandelen), in 31% van de gevallen door gastrologen (ziekte van Crohn) en in 12% van de gevallen door dermatologen (psoriasisreuma). Het aantal patiënten blijft beperkt maar de behandeling is duur (18 euro per DDD).

Op de **derde plaats** staat emicizumab voor de behandeling van hemofilie. In 2022 hebben 215 patiënten dit product gekregen. Verwacht mag worden dat dit aantal de komende jaren zal blijven toenemen als gevolg van de geleidelijke vervanging van factor VIII-preparaten.

De TOP 25 van 2022 bevat :

- zes immunosuppressiva geïndiceerd voor de behandeling van actieve reumatoïde artritis, ziekte van Crohn en psoriasis (adalimumab, etanercept, ustekinumab, golimumab, secukinumab en guselkumab),
- vijf antidiabetica (insuline glargine, metformine, dulaglutide, empaglifozine en semaglutide),
- drie nieuwe orale anticoagulantia (NOAC's) die gebruikt worden bij de preventie van trombosen (rivaroxaban, apixiban en edoxaban),
- drie werkzame bestanddelen voor de behandeling van respiratoire aandoeningen (formoterol + beclametasone en vilanterol + fluticasone gebruikt bij COPD en astma en het immunosuppressivum omalizumab gebruikt bij astma),
- twee protonpompremmers die dienen om de maagzuursecretie te remmen (omeprazol en pantoprazol),
- een werkzaam bestanddeel gebruikt bij hemofilie (immunosuppressivum emicizumab),
- een combinatiepreparaat gebruikt bij de behandeling van HIV infectie (emtricitabine/tenofovir alafenamide/bictegravir),
- een werkzaam bestanddeel (denosumab) dat zowel voor de behandeling van osteoporose als solide tumoren met botmetastasen gebruikt wordt,
- een cholesterolverlagend middel (atorvastatine),
- een combinatiepreparaat gebruikt bij de behandeling van hartfalen (valsartan met sacubitril)
- een vaccin (influenzavaccin).

3. Het aantal verschillende rechthebbenden dat minstens 1 verpakking met het bijhorende werkzaam bestanddeel afgeleverd hebben gekregen gedurende het jaar 2021, wordt opgeteld.

Verantwoordelijke uitgever: Administrateur generaal, Galileelaan 5/01 211, 1210 Brussel

Realisatie: Dienst voor geneeskundige verzorging van het RIZIV

Grafisch design: Communicatiecel van het RIZIV

Foto: Verypics

Publicatiecatum: November 2023

Wettelijk depot: D/2023/0401/04